

UDK 02:061.231]:930.253(474.5)

Lietuvos bibliotekininkų draugijos archyvas (1931-1941)

Nijolė LIETUVNINKAITĖ

Kauno technologijos universiteto biblioteka, K. Donelaičio 20, 3682 Kaunas

Kauno technologijos universiteto bibliotekos Retų knygų skyriuje yra saugomas Lietuvos bibliotekininkų draugijos (toliau - LBD) archyvas. Čia jis pateko iš Kauno Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekos, kuri buvo LBD veiklos būstinė. Bibliotekoje vykdavo draugijos susirinkimai, čia dirbo jos įsteigėjas ir pirmininkas prof. V. Biržiška. Šį adresą LBD nurodydavo anketose ir korespondencijoje. Draugijos archyvo medžiagą skelbiame pirmą kartą. LBD veiklos apžvalgų autoriai rėmėsi kitais archyviniais šaltiniais. Draugija "Bibliografijos žiniose" skelbė pakankamai išsamią savo veiklos kroniką. Atnaujinus LBD veiklą, ji 1990 m. buvo dar kartą paskelbta straipsnių ir dokumentų rinkinyje "Lietuvos bibliotekininkų draugija". Taigi archyvas neatskleidžia naujų veiklos krypčių: jis tik papildo draugijos istoriją autentiškais dokumentais, patikslina bei patvirtina faktus, pagilina ir detalizuoja kai kuriuos veiklos bruožus.

LBD archyvą sudaro autografa, mašinraščiai, dokumentų originalai, nuorašai, nuotraukos bei spaudiniai (RŠ 4207, 40 s.vien., 1931-1941) lietuvių, rusų, anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis. Archyvo apžvalgoje sąlygiškai išskirsime kelias jo medžiagos dalis, apibūdinančias tam tikrus LBD veiklos aspektus.

Pirmąją archyvo dalį sudaro įvairūs dokumentai, pateikiantys žinių apie draugijos sudėtį, pajamas ir išlaidas, susirinkimus, "Bibliografijos žinių" leidybą ir prenumeratą. Čia yra "Lietuvos bibliotekininkų draugijos veiklos apžvalgos" Nr.1 mašinraščio (7 lap.) korektūra. Įrašyta pastaba rodo, kad apžvalga buvo išspausdinta 1938 m. rotatoriumi 50 egz. tiražu. V. Biržiškos rankraštis (5 lap.) yra skirtas Lietuvos viešųjų bibliotekų istorijai. Sprendžiant iš jame pateiktų duomenų, galime spėti, kad V. Biržiška šį darbą parengė 1931 m. Archyve yra LBD pranešimų Kauno III nuovados policijos viršininkui apie 1933, 1935-1939 m. įvykius susirinkimus nuorašai. Juose taip pat nurodomos susirinkimų darbotvarkės. Pareiškimai įstoti į draugiją bei nario mokesčio sąrašai gali patikslinti žinias apie LBD narius. Pavyzdžiui, I. Kisinas į LBD įstojo 1934 m. sausio 1., dirbdamas Vilkaviškio žydų gimnazijoje, o jį rekomendavo V. Biržiška ir V. Ruzgas. Kasos knygoje LBD registravo pajamas ir išlaidas nuo 1931 06 16 iki 1941 07 02 Pajamas sudarė narių mokesčiai ir dovanos (1936 m. birželio mėn. Užsienio reikalų ministerija ir V. Biržiška paaukojo draugijai po 100 Lt). Kelis kartus po

nedidelę pinigų sumą LBD paskyrė A. Ružancovas ir kiti nariai. Išlaidas sudarė spaudos darbai, nario mokestis Tarptautinei bibliotekininkų sąjungai (draugija mokėjo 21,5 Šveicarijos frankų per metus), ekskursijos, svečių priėmimai, "Bibliografijos žinių" prenumerata LBD nariams. Taip pat išliko čekių bei einamosios sąskaitos knygelės Lietuvos kooperacijos banke. Pastaroji buvo atidaryta 1935 m. (saldo 1288 Lt, 56 ct), o paskutinis įrašas padarytas 1941 m. sausio 1 d. (saldo 620 rb 20 kp).

Korespondencija siejasi su antruoju Pabaltijo šalių bibliotekininkų kongresu, vykusiu 1935 m. Estijoje. LBD susirašinėjo su estų bibliotekininkų draugija dėl kelionės į kongresą išlaidų, dalyvių ir delegatų skaičiaus, pranešimų tematikos. Estai, gavę lietuvių pranešimų temas, pageidavo, kad jie labiau apibendrintų Lietuvos bibliotekų padėtį. Laiškuose atsiskleidžia ir kitos antrojo Pabaltijo šalių bibliotekininkų kongreso organizavimo detalės. Archyve yra LBD 1931 ir 1936 m. įstatų bei Vidaus reikalų ministerijos Administracijos departamento pranešimo (1936 m. gegužės 18 d.) apie draugijos įregistravimą nuorašai (3 egz.).

Kitą dokumentų grupę sudaro trečiojo Pabaltijo bibliotekininkų kongreso 1938 m. birželio 10-12 d. Kaune organizavimo archyvinė medžiaga. Ji apima LBD oficialius raštus įvairioms įstaigoms ir asmenims bei jų atsakymus, korespondenciją su Latvijos ir Estijos bibliotekininkų draugijomis, išlaidų sąskaitas, kvietimus, padėkas ir kitus dokumentus. Iš minėtos medžiagos galime sužinoti visą kongreso organizavimo eigą. Čia paminėsime tik keletą įdomesnių faktų. Parengiamasis darbas prasidėjo 1937 m. lapkričio mėnesį, kai LBD susitarė dėl kongreso datos su Latvijos ir Estijos bibliotekininkų draugijomis. Kongreso programą draugija suderino su Švietimo ministerijos Kultūros reikalų departamentu. Vykdamt paruošiamąjį darbą, LBD parėmė kelios įstaigos ir organizacijos. Bendrovė "Spaudos fondas" išspausdino kongreso programą, kvietimus bei atliko kitus poligrafijos darbus. Vytauto Didžiojo kultūros muziejus padovanojo 33 etnografinių vaizdų nuotraukas albumams, skirtiems įteikti Latvijos ir Estijos bibliotekininkų draugijoms. Leidykla "Sakalas" paskyrė 50 Lt ir knygų. Iš Užsienio reikalų ministerijos spaudos biuro LBD gavo knygų užsienio kalbomis apie Lietuvą. Jas gavo kongreso delegatai. Švietimo ministerijos Kultūros reikalų departamentas padovanojo 14 egz. V. Biržiškos "Lietuvių bibliografijos" (1924-1936) ir A. Šapokos "Lietuvos

istorijos" (1936). Kongreso išlaidos sudarė 2367,97 Lt.

Švietimo ministerija suteikė 1000 Lt subsidiją, nors LBD prašė dvigubos sumos. Pati draugija kongresui organizuoti turėjo 1700 Lt. Išlikę sąrašai rodo, kad LBD į kongresą pakvietė 115 Lietuvos viešųjų bibliotekų bibliotekininkų (dalyvauti sutiko 82, o atvyko 42 asmenys). Korespondencija su Latvijos ir Estijos bibliotekininkų draugijomis apima įvairius jų dalyvavimo kongrese klausimus (kelionės išlaidas, delegatų ir dalyvių skaičių, pranešimų temas ir kt.). Kiti archyvo dokumentai (sąskaitos, prašymai ir t.t.) parodo buitines kongreso organizavimo problemas (svečių apgyvendinimą, maitinimą, ekskursijas). Po įvykusio trečiojo Pabaltijo bibliotekininkų kongreso LBD valdyba išsiuntė 35 padėkas įstaigoms, organizacijoms bei asmenims, prisidėjusiems prie jo rengimo. Archyve yra padėkų nuorašai. Už ypač šiltą priėmimą LBD nuoširdžiai padėkojo Šiaulių burmistruui: "Besiruošiant ir kongreso metu, akys mums nušvito pamačius, kad už mūsų nugaros stovi stipri Lietuvos visuomenės siena, mylinti knygą ir visa širdžia mums pritarianti" (1938 m. birželio 20 d. laiškas). Likusią šios archyvo dalies medžiagą sudaro programa kongreso svečių palydovams, įvairios sąskaitos, Lietuvos bibliotekų padėkos LBD už kongreso organizavimą ir užsienio bibliotekininkams už padovanotus spaudinius, korespondencija su Lietuvos geležinkelių valdyba bei kitomis įstaigomis.

Dar viena archyvo medžiagos dalis atspindi LBD ryšius su Tarptautine bibliotekininkų sąjunga (toliau - TBS) ir kitomis užsienio bibliotekininkų organizacijomis. TBS nare draugija tapo 1936 m. sausio 1 d. Archyve yra 1935-1939 m. LBD ir TBS sekretoriaus T.P. Sevensmos (Sevenma) korespondencija. Ją sudaro 62 laiškų originalai ir nuorašai, tarptautinių bibliotekininkų kongresų programos bei kiti dokumentai. Susirašinėjimas dėl LBD įstojimo į TBS prasidėjo 1935 metais. Tų metų kovo 19 d. draugija kreipėsi į T.P. Sevensmą ir pareiškė savo ketinimą tapti TBS nare bei prašė atsiųsti šios organizacijos statutą. Laišką pasirašė LBD pirmininkas V. Biržiška ir sekretorius A. Ružancovas. T.P. Sevensma laiškuose pranešdavo apie sąjungos organizuojamus tarptautinius renginius, atkreipdavo LBD dėmesį į aktualius bibliotekininkystės klausimus, sprendžiamus TBS darbe. Jis 1937 m. sausio 15 d. laiške rašė, kad TBS rūpinasi tarptautine bibliotekų statistika. T.P. Sevensma prašė nurodyti 2 pavyzdines Lietuvos bibliotekas, kurių veiklos duomenys atitiktų Tarptautinės bibliotekų komisijos priimtas taisykles. LBD pateikė statistinių žinių apie Vytauto Didžiojo universiteto ir Kariuomenės bibliotekas. Kasmet draugija siųsdavo TBS savo bei Lietuvos bibliotekų statistinius duomenis.

Archyve yra dokumentų, susijusių su didesniu Lietuvos bibliotekų įsijungimu į tarptautinio abonemento (tarptautinio knygų skolinimo) sistemą. Juos sudaro T.P. Sevensmos ir LBD laišakai, tarptautinio abonemento taisyklės ir formuliaras, Lietuvos bibliotekų pareiškimai. Draugija 1939 m. bandė atkreipti TBS dėmesį į opias Vilniaus lietuvių kultūrinės problemas. Tų metų birželio 27 d. ji pasiuntė TBS pareiškimą dėl lietuvių mokslo draugijos

uždarymo Vilniuje: "1938 m. birželio mėn. Lenkijos administracijos organai uždarė Vilniuje lietuvių mokslo draugiją, įsteigtą lietuvių šviesuomenės dar 1907 m., laimingai išgyvenusių tiek caristinės rusų, tiek karo meto laikus ir apie 20 metų nekliudytą pačios lenkų vyriausybės. Didelėmis atskirų veikėjų pastangomis ir visos lietuvių tautos pasiaukojimu surinktieji, daugiausiai Nepriklausomoje Lietuvoje, kultūros turtai - brangi biblioteka, dar brangesnis tautinio ir valstybinio lietuvių atgijimo laikų archyvas ir rankraščių skyrius, pagaliau etnografinis, istorinis ir šiaip tautinis muziejus - yra dabar lenkų administracijos atimta iš lietuvių ir laikoma savo žinioje. Apie šitokį lenkų administracijos pasikėsimą prieš lietuvių tautos didžiausios reikšmės kultūrinės brangenybes Lietuvos Bibliotekininkų Draugija nutarė pranešti Tarptautinei bibliotekininkų sąjungai, kaip apie didžiausią lietuvių tautai padarytą skriaudą". Pareiškimo tekstą parengė Mykolas ir Vaclovas Biržiškos. Jis buvo priimtas LBD valdybos posėdyje 1938 m. birželio 25 d. Archyve yra pareiškimo rankraščiai lietuvių ir prancūzų kalbomis. TBS biuras įgaliojo T.P. Sevensmą atsakyti, kad sąjunga sprendžia tik materialinius bibliotekų klausimus ir nesikiša į valstybės administracinę veiklą (1938 m. rugpjūčio 18 d. laiškas). Archyve išliko TBS pirmininko M. Gode (Godet) ir LBD korespondencija dėl T.P. Sevensmos vardo premijos fondo įsteigimo.

Draugija gaudavo kvietimų ir pasiūlymų iš kitų tarptautinių bei kai kurių šalių organizacijų. Šiuos ryšius atskleidžia 1936-1938 m. korespondencija ir kiti dokumentai. Anglijos bibliotekininkų sąjunga 1937 m. prašė žinių savo leidžiamam metraščiui apie panašaus pobūdžio organizacijas ir jų leidinius Lietuvoje. LBD užpildė gautą anketą ir išsiuntė 1937 m. lapkričio 22 d. Tais pačiais metais draugija gavo kvietimą dalyvauti pasauliniame universalios dokumentalistikos kongrese Paryžiuje, vykusiame 1937 m. rugpjūčio 16-21 d. Šį kvietimą perdavė Užsienio reikalų ministerijos intelektualinio bendradarbiavimo komisija. Tarptautinė ligoninių bibliotekų sąjunga 1938 m. pakvietė dalyvauti jos veikloje bei antrame sąjungos kongrese Berne. Archyve yra korespondencija su Lietuvos nepaprastuoju pasiuntiniu ir įgaliotuoju ministru Vokietijoje J. Šauliu, Tarptautinių įstatymų leidimo informacijos centru Ženevoje, Kalifornijos universiteto biblioteka ir kitomis įstaigomis. Archyvas pateikia papildomų žinių apie Anglijos bibliotekininkų sąjungos atstovo Birmingemo viešosios bibliotekos direktoriaus H.M. Kešmoro (Cashmore) 1936 m. vizitą į Lietuvą. Jis rinko duomenis apie kelis Europos šalių bibliotekas Londone steigiamam bibliotekų informacijos centrui. H.M. Kešmoro kelionę detalizuoja jo paties, Anglijos bibliotekininkų sąjungos ir LBD korespondencija.

Draugijos archyvui priklauso nedidelis ikonografinės medžiagos ir spaudinių rinkinys. Ikonografinę medžiagą sudaro nuotraukos ir atvirukas. Antrojo Pabaltijo bibliotekininkų kongreso metu Estijos bibliotekininkų draugija padovanojo LBD albumą su 59 estų rašytojų portretais. Albumo odiniame viršelyje su Talino vaizdu yra užrašas:

"Lietuvos [Bibliotekininkų draugijai] Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing / 5-7.X.1935". Pirmame lape - kongreso delegatų autografi, antrame - bendra jo dalyvių nuotrauka. Draugija turėjo jai padovanotų 11 spaudinių. E. Volteris 1936 m. padovanojo ir autografavo LBD 3 bibliotekininkystės ir knygos istorijos leidinius rusų ir vokiečių kalbomis.

Minėtas H.M. Kešmoras atsiuntė 1938 m. išleistą savo kelionės ataskaitą "Nort-Eastern Europe, including Russia" ("Šiaurės rytų Europa, įskaitant Rusiją"). Jis aprašė 1936 m. kelionę po Europos šalių bibliotekas. Leidinyje H.M. Kešmoras pateikė trumpas statistines apžvalgas apie Lietuvos bibliotekas. Tačiau, Latvijos ir Estijos bibliotekos čia pristatytos daug plačiau ir išsamiau.

TBS mūsų draugijai atsiuntė leidinį "Répertoire des Associations de Bibliothécaires Membres de la Fédération internationale" ("Tarptautinės bibliotekininkų sąjungos narių sąrašas"), išleistą 1938 m. Hagoje. Leidinyje, be narių sąrašo, yra TBS statutas, tarptautinio abonemento taisyklės. Lietuvos žemės ūkio akademijos biblioteka LBD padovanojo informacinių leidinių apie savo veiklą. Spaudi-

nių rinkinyje yra LBD 1931 m. įstatai su V. Biržiškos korektūra, ruošiant antrąjį (1936 m.) jų variantą. Archyvu taip pat priklauso neišplatinti LBD leidiniai (20 egz.).²

Nors jau parašytos LBD istorijos apžvalgos, archyvas autentiškais dokumentais papildo ir detalizuoja draugijos veiklą. Reikšmingiausią jo dalį sudaro LBD korespondencija su TBS, Latvijos ir Estijos bibliotekininkų draugijomis, trečiojo Pabaltijo bibliotekininkų kongreso organizavimo medžiaga. Archyvas teikia vertingos informacijos visiems norintiems išsamiau susipažinti su LBD istorija iš pirminių šaltinių.

¹ Sinkevičius K. Lietuvos bibliotekininkų draugija // Bibliotekų darbas. - 1988, Nr. 9, p. 19-22; Žukas V. Lietuvos bibliotekininkų draugija // Žukas V. Lietuvių knygotyros bruožai. - Vilnius, 1989. - P. 152-177.

² Eimaitytė E. II Pabaltės bibliotekininkų kongresas. - Kaunas, 1936. - 7 p. - (LBD leid. ; Nr. 13); Ružancovas A. Lietuvos bibliotekos 1932 metais. - Kaunas, 1934. - 27 p. - (LBD leid. ; Nr. 8).

Summary

Archives of the Lithuanian Librarians' Society (1931-1941)

Nijolė LIETUVNINKAITĖ

Archives of the Lithuanian Librarians' Society are preserved at the Rare Book Division of the Library of the Kaunas University of Technology. They were transferred there from the Kaunas University Library, where the Center of the activities of the Society was located under the leadership of its Chair Professor V. Biržiška.

Archives of the Society are comprised of autographs, typewritings, the original documents, copies, pictures and publications (40 published items) in the Lithuanian, Russian, English, French and German languages. Their chronological area covers entire period of the activities of the Society (1931-1941). Archives have been placed in order in 1995 and their collections are announced for the first time. The collection listing distinguishes between the three parts of archival materials, describing specific aspects of the activities of the Society.

The first part of the archives comprises various documents, which offer information on the organizational activities of the Society, its income and expenditure, publishing and subscription data of the magazine "Bibliographical News".

The second part includes archival materials on the 3d

Congress of the Baltic librarians held in Kaunas in 1938. It consists of official letters addressed to different institutions and individuals, correspondence with the Estonian and Latvian Librarians' Societies, accounts, invitations, letters of appreciation, other documents.

The third part of the archives shows the association between the Lithuanian Librarians' Society and the International Librarians' Society, also other library organizations abroad. Archives have in their collections correspondence between the Society and the Secretary of the International Librarians' Society T.P. Sevensma covering the years 1935-1939, programs of international library congresses, other documents. Archives also have in their possessions a small collection of iconographic materials and publications.

Archives of the Lithuanian Librarians' Society offer to interested researchers authentic documents on the history of the Society. The most significant archival materials are considered correspondence of the Lithuanian Librarians' Society with the International Librarians' Society, relevant Estonian and Latvian Societies, also documents on the 3d Congress of the Baltic Librarians.

UDK 002.2(=882)(438)(091)+017.1(438)

1795-1864 m. lietuviškos knygos Krokuvos bibliotekose ir muziejuose

Aušra NAVICKIENĖ

Vilniaus universiteto Knygotyros katedra, Saulėtekio al. 9, 2054 Vilnius

Lietuviškų knygų gausumas Krokuvos bibliotekose - gerai žinomas lietuvių spaudos ir kultūros tyrinėtojų faktas. Ne vienas jų lankėsi senojoje Lenkijos sostinėje ir domėjosi čia saugomomis lietuviškomis knygomis. Iki šiol daugiausia dėmesio buvo skirta senajai spaudai. Lietuvos nacionalinės bibliografijos sudarytojams pavyko išaiškinti 39 XVI-XVIII a. lietuviškas knygas, esančias Krokuvos knygų saugyklose¹. XIX a. lietuviškų knygų išlikusių egzempliorių iki šiolei nebuvo specialiai ieškoma. Minėtos bibliografijos leidiniuose užfiksuota žinių tik apie 9 XIX a. pirmųjų šešių dešimtmečių lietuviškų knygų egzempliorius, surastus ir aprašytus V. Žuko². XIX-XX a. ir ankstesnių amžių Mažosios Lietuvos lietuviškas knygas išsamiai subibliografavo ir *de visu* peržiūrėjo prieš porą metų Krokuvoje lankęsis D. Kaunas, aptikęs 27 iki tol bibliografams nežinomus egzempliorius, nustatęs Mažosios Lietuvos lietuviškų knygų skaičių Krokuvoje, jų įsigijimo būdus ir migraciją nuo pat išleidimo dienos, leidinių naudojimo ir skaitytojų kūrybinės veiklos pėdsakus³.

1994 m. spalio mėnesį, būnant dešimties dienų moklinėje stažuotėje Krokuvoje Jogailos universiteto Bibliotekininkystės ir mokslinės informacijos katedroje, dalis laiko buvo skiriama darbui minėto universiteto ir Lenkijos mokslų akademijos bibliotekose bei Krokuvos nacionalinio muziejaus Čartoriskų fonde. Buvo siekiama išaiškinti čia esančias 1795-1864 m. išleistas ir Didžiosios Lietuvos gyventojams skirtas lietuviškas knygas, aptarti esamus egzempliorius, jų rinkinio formavimosi aplinkybes. Pasinaudojus nagrinėjamo laikotarpio 585 lietuviškų leidinių abėcėliniu bibliografiniu sąrašu, buvo atlikta paieška minėtų bibliotekų kataloguose ir surasti egzemplioriai peržiūrėti *de visu*. Vertingų žinių rasta Jogailos universiteto bibliotekos knygų, išleistų iki 1946 m., kataloge. Šio unikalaus dar K. Estreicherio laikais pradėto kurti katalogo kortelėse fiksuojama informacija apie aprašomos knygos formatą, autorių (redaktorių), vertėją, leidėją, knygos pavadinimą, leidimą, spausdinimo vietą, spaustuvininką, tomų ir puslapių skaičių, žemėlapius, raizinius, lenteles, planus, iliustracijas, bibliotekoje esančių egzempliorių skaičių, fizinę būklę, įrišimą, įsigijimo būdą (pirkimas, mainai, dovaną), įsigijimo kainą (egzemploriaus vertė ir kainą, kurią biblioteka mokėjo už knygą). Ilgainiui katalogo kor-

telės grafos truputį keitėsi, tačiau jose tebebuvo nurodomi ir tradiciniai kataloginio aprašo duomenys ir žinios apie egzemploriaus įsigijimo būdą, kainą ir įrišimą.

Iš viso pavyko surasti 71 egzempliorių 64 XVII-XIX a. lietuviškų leidinių, iki šiol Lietuvos bibliografams nežinomų ir nevartytų. Kai kurie iš jų buvo žinomi tik iš bibliografinių šaltinių. (Visų šių knygų sąrašas pateikiamas straipsnio pabaigoje).

Straipsnyje išsamiau bus aptariami tik 56 lietuviškų leidinių, išspausdintų 1795-1864 m. 62 egzemplioriai. Iš jų 59 egzemplioriai yra Jogailos universiteto bibliotekoje ir 3 - Nacionalinio muziejaus Čartoriskų fonde. Dauguma jų įdomūs lietuvių spaudos istorijai dėl juose esančių marginalijų, viršelių, įrišimo. Knygose pasitaiko buvusių savininkų nuosavybės ženklų (rankraščių įrašų, antspaudų, lipdžių), skaitymo žymių tekste. Kai kurie egzemplioriai priskiriami XIX a. spaudos bibliografinėms retenybėms.

Krokuvos knygų saugyklose esantys 56 XIX a. pirmųjų šešių dešimtmečių leidiniai sudaro apie 10% visų to meto lietuviškų knygų repertuaro. Didesnė jų dalis yra 1854-1864 m. knygos, likę 22 leidiniai - 1796-1853 m. spaudos produkcija.

Turinio požiūriu aptariamame lietuviškų knygų rinkinyje yra įvairios tematikos leidinių. Kaip visoje 1795-1864 m. knygų repertuaro struktūroje, taip ir tarp Krokuvos knygų - daug elementorių ir gramatikų. Tai pirmojo Didžiojoje Lietuvoje elementoriaus "Mokslas skaitima..." trijų leidimų egzemplioriai, novatoriškasis K.R. Nezabitauskio "Naujas mokslas skaitima...", T. Juzumo "Didesis elementorius...", M. Brundzos pradžiamokslis dviejų leidimų egzemplioriai, M. Akelaičio "Lamentorius...". Čia saugomos ir kalbos mokymui skirtos gramatikos: 1737 m. anoniminės gramatikos 1829 m. leidimas "Trumpas pamokymas kalbos lituvyškos...", kurį spaudai parengė ir pratarmę parašė S. Stanevičius; M.P. Marcinskio 1833 m. gramatika ir jos perredaguoto bei papildyto 1861 m. leidimo 2 egz. (šio leidimo 1 egz. turi Krokuvos nacionalinis muziejus); K. Kasakauskio "Kalbriedos ležuvio žiamytiško" 2 egz. (šios gramatikos 1 egz. yra ir Nacionaliniame muziejuje). Jogailos universiteto biblioteka turi nevisą L. Ivinskio "Kalendorių..." komplektą (trūksta 1846-1852 m. ir 1863-1865 m. leidimų). Įdomus 1885 m. kalendo-